

Hänvisning
VN/26596/2025

Social- och hälsovårdsministeriet

kirjaamo.stm@gov.fi

Kontaktperson
Kristin Mattsson, specialsakkunnig i jämställdhet och
likabehandling

Ärende

Utlåtande om utkast till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (diskriminering på grund av graviditet och familjeledighet)

Lagstiftningsbehörigheten

Genom landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (ÅFS 1989:27, nedan blankettlagen) har rikets lag om jämställdhet mellan kvinnor och män (FFS 609/1986, nedan rikslagen) med vissa avvikelser gjorts tillämplig på Åland. Rikslagens syfte är att hindra diskriminering på grund av kön och främja jämställdheten mellan kvinnor och män samt att i detta syfte förbättra kvinnans ställning i synnerhet i arbetslivet. Jämställdhet utgör ett rättsområde som inte särskilt uppräknas i självstyrelselagen vid fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan riket och landskapet Åland. Lagstiftningsbehörigheten bör därför i det enskilda fallet bedömas i enlighet med behörighetsfördelningen i självstyrelselagen då man avgör om ärendet hör till rikets eller Ålands behörighet. Landskapslagens tillämpningsområde har inte preciserats. Landskapslagen kan därför endast gälla de rättsområden på vilka lagstiftningsbehörigheten tillkommer landskapet.

Enligt 18 § 1, 2 och 4 punkterna i självstyrelselagen har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om lagtingets organisation och uppgifter samt val av lagtingets ledamöter, landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar, kommunernas förvaltning, landskapets tjänstemän och kommunernas tjänsteinnehavare samt tjänstekollektivavtal för landskapets och kommunernas anställda. Enligt 27 § 21 punkten i självstyrelselagen har riket behörighet i fråga om arbetsrätt med undantag av tjänstekollektivavtal för landskapets och kommunernas anställda, vilket innebär att privaträttsligt anställdas rättsställning regleras av rikslagstiftning såväl vad gäller dem som är anställda av privata arbetsgivare som dem som är privaträttsligt anställda av landskapet eller en kommun på Åland. Landskapslagen berör även undervisningsväsendet på vilket område lagstiftningsbehörigheten tillkommer landskapet Åland enligt 18 § 14 punkten i självstyrelselagen.

Mot bakgrund av det ovanstående anser landskapsregeringen att ändringarna av rikslagen till den del den berör kommunerna och landskapet Åland samt anställda inom åländska offentliga inrättningar hör till åländsk behörighet. Men eftersom Åland valt att anta en blankettlag genom vilket ändringar av rikets lag om jämställdhet mellan kvinnor och män per automatik blir tillämpliga på Åland kommer de ändringar som föreslås i rikslagen att bli gällande även på Åland inom landskapets behörighetsområden. I det fall lagtinget inte beslutar om avvikelser i blankettlagen blir således ändringarna automatiskt gällande även på Åland. Enligt 1 § 2 mom. i blankett lagen gäller ändringar i jämställdhetslagen i landskapet om inte annat sägs i blankettlagen.

Förslaget till proposition

Enligt förslaget ska § 8 1 mom. 2 punkten i jämställdhetslagen ändras så att visstidsanställning, föräldraskap och familjeansvar läggs till i uppräkningsgrunder i arbetslivet. Den föreslagna kompletteringen skulle förtydliga bestämmelsen om förbjuden diskriminering i arbetslivet i jämställdhetslagen och klargöra att den även gäller tidsbegränsade anställningsförhållanden.

Arbetsgivaren ska enligt förslaget få en skyldighet att lämna en skriftlig utredning om orsakerna till att visstidsanställning upphör eller att anställningsförhållande inte förlängs. Lydelsen av 10 § 2 mom. i jämställdhetslagen föreslås ändras så att en utredningsskyldighet för arbetsgivaren läggs till i samband med att tidsbegränsade anställningar upphör. Enligt bestämmelsen ska arbetsgivaren utan särskild begäran och utan dröjsmål ge en skriftlig utredning om orsakerna till att den tidsbegränsade anställningen upphör eller om varför anställningen inte förlängs, om den tidsbegränsat anställda under sin anställning har meddelat om graviditet, förlossning eller familjeansvar. Tiden på ett år för väckande av talan som gäller anställningssituationer slopas och tiden på två år för väckande av talan utvidgas då till att gälla också anställningssituationer.

Ålands landskapsregerings utlåtande

Landskapsregeringen arbetar aktivt med att öka jämställdheten mellan könen. Diskriminering på grund av graviditet och familjeledighet är ett väldokumenterat problem i det finländska arbetslivet. Forskning visar att diskriminering drabbar en betydande andel av arbetande föräldrar, särskilt kvinnor i tidsbegränsade anställningar. Av social- och hälsoministeriets rapport (2024:20) framgår att var fjärde gravid person upplever diskriminering i arbetslivet, och nästan hälften rapporterar andra negativa erfarenheter eller rädsla för sin ställning. Åland ingår i denna rapportering. Ålands ombudsmannamyndighet bekräftar att det förekommer fall av graviditets- och familjeledighetsdiskriminering på Åland.

Diskriminering är ett brett och bestående problem i arbetslivet och begränsas inte till enskilda branscher eller grupper. Diskriminering förekommer både i tidsbegränsade och

tillsvidareanställningar: i tidsbegränsade anställningar handlar det ofta om att avtal inte förlängs, medan diskriminering i tillsvidareanställningar framträder som försämrade arbetsuppgifter, förändringar efter återkomst eller stoppad karriärutveckling. Ålands landskapsregering ser det som positivt att visstidsanställda får ett stärkt skydd mot diskriminering i samband med graviditet och familjeledighet. Lagförslaget har positiva konsekvenser för jämställdheten eftersom denna typ av diskriminering oftare drabbar kvinnor än män. Lagförslaget har även positiva konsekvenser för barn då risken för att föräldrars arbetssituation påverkar barnen minskar i och med minskad risk för att arbetslöshet till följd av diskriminering i en anställningssituation.

Landskapsregeringen har inga kommentarer gällande ändringarna av 8, 10 och 12 § i lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (FFS 609/1986) utan förhåller sig positivt till ändringen av lagen.

Minister

Arsim Zekaj

Specialsakkunnig i jämställdhet
och likabehandling

Kristin Mattsson